

โครงการพหุภาคีเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชน เพื่อการสร้างเสริม พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารอ่อนหวานเด็กนักเรียน

ผุสดี จันทรีบาง* วทม. (สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์)

ปิยะดา ประเสริฐสม* ทบ., (MSc.Medical Epidemiology), อ.ท.(ทันตสาธารณสุข)

ปราณี เหลืองวรา* กศ.บ (สุขศึกษา)

บทคัดย่อ

สำนักทันตสาธารณสุข เครือข่ายเด็กไทยไม่กินหวาน สถาบันเสริมสร้างพลังชุมชน โรงพยาบาลเทิง โรงพยาบาลพาน โรงพยาบาลสมเด็จพระญาณสังวรและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารอ่อนหวานในเด็กนักเรียนประถมศึกษา ด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างพหุภาคีจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกับเครือข่ายภาคีหุ้นส่วนซึ่งประกอบด้วยคณะครูและแกนนำนักเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนของอำเภอ พาน เทิงและเวียงชัย จังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพฤติกรรมลดการบริโภคหวานตามความต้องการของเด็กนักเรียนโดยใช้กระบวนการสุนทรียปฏิบัติ การสร้างศักยภาพเครือข่ายภาคีหุ้นส่วน ให้มีบทบาทเป็นนักตรัสถามดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากนักเรียนในโรงเรียน ผลการดำเนินงานในเวลา 1 ปี พบว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างเสริมพฤติกรรมลดการบริโภคหวานในเด็กที่เน้นการสร้างเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจน คือ 1.ในเชิงกลยุทธ์มีการทำงานบูรณาการงานสร้างเสริมทันตสุขภาพพร้อมกับประเด็นสุขภาพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โรคอ้วน เบาหวาน ภาวะทุพโภชนาการ 2. เกิดรูปธรรมในการลดการบริโภคหวานในโรงเรียน มีการจัดอาหารกลางวันที่มีประโยชน์ การบริโภคผลไม้หลังอาหารแทนขนมหวานและลดการบริโภคขนมหวาน 3.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำอย่างชัดเจน 4.เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายหวานพอดีชีวิตมีสุขในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ 5.นักตรัสถาม เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม มีความเชื่อมั่นในการทำงานเป็นทีมและการคิดบวก 6.กลุ่มแกนนำนักเรียนสามารถก่อกระแสและขับเคลื่อนกลุ่มสมาชิกในโครงการของตนได้ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้คือ 1.ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพที่พึงประสงค์ คือภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารงานทันตสาธารณสุขและผู้บริหารสถานศึกษา 2.การสร้างเสริมทันตสุขภาพชุมชนควรริเริ่มจากการค้นหาทุนทางสังคมและปัญญาของชุมชนเป็นตัวตั้ง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างเสริมสุขภาพทันตสุขภาพ พฤติกรรมการบริโภคอาหารอ่อนหวาน

สุนทรียปฏิบัติ นักตรัสถาม

Participatory Action Research (PAR): Network Strengthening for pluralistic Partnership In Sweet enough Eating Behavior among Thai Children

Pussadee Chanbang* *MSc. (Major in Health Education and Behavioral Science)*

Piyada Prasertsom* *D.D.S, M.Sc. (Medical Epidemiology), Diplomate in Dental Public Health*

Pranee Loungvara* *B.A.(Health Education)*

Abstract

The Dental Health bureau, Sweet enough eating Network, Institute for Community Empowerment, Phra Yannasungworn hospital, Terng hospital, Parn hospital, and Chiang Rai Provincial Health Office have conducted the participatory action research in developing a model of the promotion of eating sweet enough behavior among Thai schoolchildren. The study is participatory action research between pluralistic partners from government and non-government sectors and area partners from primary schools in Terng, Parn and Viangchai districts, Chiang Rai province. The qualitative research aimed to study and develop a participatory model in dental health promotion in Thai primary schoolchildren by using Appreciative Inquiry process and raising the capacity of health personnel, teachers core groups of primary schoolchildren leaders and pluralistic partnership to become social innovator teamwork for school dental health promotion. Results after one year of the study revealed that there were some profound changes in the promotion of decreasing sweet eating behavior in schoolchildren by community participation namely: 1. In strategic approach, there were some integrated activities in dental health promotion program with other health issues i.e., obesity, diabetes and malnutrition, 2. there were concrete evident showed decreasing in sweet eating behavior in the schools especially, in lunch program with quantity for health, eating fruit as dessert, and decreasing sweets, 3. the local government participated in the program apparently, 4. there were some networking process for sweet enough eating in the areas voluntarily 5. The social innovators gained some pride in program participation, confident in teamwork and think positive, 6. The core groups of children leaders could advocate and mobilize their groups. The recommendations in this study are: 1. critical success factors in mobilizing and supporting dental health behavioral change are leadership and vision of the administrators in dental public health and education: 2. Community dental health promotion should be initiated from social capital and community wisdom rather than focusing on community problems.

Key words : *Community participation, Promotion in dental health, Sweet enough eating behavior, Appreciative Inquiry, Social innovator*

*Bureau of Dental Health, Department of Health, Ministry of Public Health